

Актуални проблеми и предизвикателства пред отбранителната политика на Република България

Лекция на министъра на отбраната Аню Ангелов на откриването на учебната
2011/2012 г. във Военна академия „Г.С. Раковски”

1 септември 2011 г., София

**Уважаеми генерали, адмирали и офицери,
Уважаеми слушатели, курсисти и студенти,
Дами и господа,**

За мен е удоволствие да Ви приветствам с откриването на юбилейната учебна 2011-2012 година и да ви запозная с актуалните проблеми и предизвикателствата пред отбранителната политика, която правителството за европейско развитие на България провежда от началото на своя мандат през юли 2009 г..

Преди една година по същия повод представих основните приоритети на Министерството на отбраната, произтичащи от правителствената програма. Къде сме днес, една година по-късно?

Днес мнозинството в Народното събрание, правителството и ръководството на МО разполагат с ясна, добре обоснована и, затова, реалистична стратегическа визия не само в областта на отбранителната политика, но и в сферата на националната сигурност.

Всички власти в България имат пред себе си стратегия за национална сигурност, националната отбранителна стратегия, Бялата книга за отбраната и ВС и „Указанията по отбранителната политика 2011-2014 г.”, които синхронизираха националната концептуална база с новата стратегическа концепция на НАТО и с основните положения на Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС.

Осъвременихме нормативната база, която създава правната рамка на извършваните реформи, предприехме мерки за борба с корупцията във всичките ѝ форми. Ще завършим изграждането на законовата база още през тази година със Закона за Резерва на ВС и Закона за военното разузнаване.

В резултат на решенията и действията на правителството и ръководството на МО през 2010 година бе стабилизирана системата за отбрана и бе преодолян в голямата си част натрупания дисбаланс между предоставените финансови ресурси и поетите от предишното правителство огромни задължения към български и чуждестранни изпълнители и доставчици.

Предприехме мерки за завършване на процеса на интеграция и консолидиране на административните звена на МО и за премахване на възможностите за дублиране и припокриване на функции. Днес с близо 50 % по-малко личен състав в администрацията (от 1432 през 2009 до 794 от 1.7.2011) МО се справя успешно със задачите си дори с по-висока ефективност от преди. Можем да кажем, че реформите в администрацията, свързани със значителни съкращения на личен състав, са успешно проведени. Това ни позволява да пренасочим икономисаните финансови средства през тази и следващите две години основно за увеличаване на дела на капиталовите разходи и за бойна подготовка за сметка на разходите за заплати. Уверен съм, че до края на мандата с една година предсрочно ние можем да постигнем разпределение на ресурсите 60-25-15, посочено като цел за 2014 г. в Бялата книга. По този начин ще се създадат условия за постепенно еволюционно развитие на българските въоръжени сили през годините след 2013 г..

За първи път от много години процесът на планиране, програмиране, бюджетиране и изпълнение на политиките и програмите се осъществява на основата на точно определени необходими отбранителни способности при наличие на концептуална стратегическа рамка и ясно дефинирани национални интереси и ниво на национална амбиция в отбраната.

Днес в процес на разработване е доктрината за използване на въоръжените сили, като един от основните ѝ акценти е доктрината за

подготовката и използването на батальонните бойни групи на Сухопътни войски. Паралелно ще се разработват и другите доктринални и концептуални документи. Предстои внасянето на промени в Устава на въоръжените сили и в бойните устави. При тази дейност от изключителна важност е приносът на научния потенциал и на преподавателите на военната академия и аз съм сигурен, че щабът на отбраната ще използва този потенциал на 100%.

Задача в близък план е подобряване на административния капацитет. Трябва да отстраним забавянето в процедурите за доставка на услуги и стоки, да преодолеем пропуските в подготовката на документацията за процедурите. Съществено трябва да се подобри механизмът за освобождаване от ненужни имоти и материални средства, което да доведе до попълване на приходната част на бюджета. За това ще търсим новаторски подходи в рамките на закона, за да усъвършенстваме вътрешноведомствените процедури и документи. Ще повишаваме административния капацитет чрез обучение на цивилните служители за придобиване и усъвършенстване на тяхната квалификация и подготовка. Тук Военната академия трябва да подготви такава система от курсове, която да позволява преминаването през краткосрочен курс за квалификация или преквалификация на всеки новоназначен цивилен служител в администрацията.

От 1-ви юли 2011 г. въведохме нова командна структура на оперативно ниво. До края на 2012 г. е планирано постигането на пълната оперативна готовност.

Същевременно, Съвместното командване на силите (СКС) и видовете ВС придобиха статут на юридически лица-второстепенни разпоредители с бюджетни кредити. Този статут дава нови възможности на командирите по-ефективно и бързо да решават въпроси, свързани с осигуряването на ежедневния войсков живот и бойната подготовка. Едновременно с това, на тези структури се възлагат и нови отговорности в областта на управлението на имоти, осъществяване на доставки и ремонти, поддръжката на наличната техника и материалната база, разпореждането с ненужни вещи.

Всичко това изисква изграждането във видовете въоръжени сили на специфична експертиза и допълнителни познания у командирите в областта на правото, икономиката, логистиката и други. И тук Военната академия има своята главна роля.

Основното предизвикателство пред отбранителната политика до края на мандата на това правителство е реструктурирането на бойните, осигуряващите и поддържащите поделения, т.е. на тактическите звена на БА. Целта, съгласно Бялата книга и Плана за развитие на ВС, е единен комплект въоръжени сили, с единно командване, еднакво готови за трите, логично интегрирани мисии – отбрана, подкрепа на международния мир и сигурност и принос към националната сигурност в мирно време.

Съвременната война не разчита на масовите армии. Задачите са концентрирани в отделните формирования. И тези формирования трябва да водят ефективна подготовка. Трябва да се въведат модерни методи за подготовка чрез съвместна подготовка и учения в рамките на различните бойни или тактически групи. За постигане на синергия и повишаване ефективността от ученията е необходимо да се включват други институции и ведомства от системата на националната сигурност. В този смисъл на армията са нужни командири от нов тип, притежаващи качества като висока инициативност, способности за прогнозиране на развитието на обстановката, вземане на своевременно обосновани решения и тяхното привеждане в изпълнение. Къде другаде могат да се придобият тези качества, освен във Военната академия, надграждаща подготовката им в Националния военен университет. Към това трябва да бъдат насочени новите учебни планове и програми, които следва да се въведат през учебната 2012 – 2013 г.

Огромно предизвикателство е модернизацията на въоръжените сили в условията на икономическа криза. Ние сме приели Инвестиционен план-програма на МО до 2020 г.. В него са предвидени инвестиционни проекти, чието изпълнение може да бъде реализирано с висок процент на вероятност от гледна точка на разполагаеми ресурси. При условие, че за бюджета за отбрана

се заделят средногодишно 1.5% от БВП, както е прието от НС в Бялата книга. Ще посоча три основни проекта на този план с най-големи изисквания за ресурси: (1) повишаване на мобилността, автономността и защитеността на формированията от Сухопътните войски и изграждане на батальонна бойна група от състава на механизирани бригади; (2) привеждане в пълна оперативна готовност на новопридобитите кораби и вертолети и модернизация на фрегатите клас Е-71; (3) придобиване на нов тип основен боен самолет и осигуряване на интегрираната му логистична поддръжка. Ще се постареем така да разпределим средствата за модернизация през следващите 10 години, че да получим балансирано развитие на видовете въоръжени сили и родовете войски.

Нашето разбиране е, че не е достатъчно само да закупим нови вертолети, нови самолети, автомобили и други системи въоръжение и техника. Предизвикателство в сферата на модернизацията е управлението на жизнения цикъл на системите и бойните платформи, процес който следва да бъде поставен на принципна основа в съответствие със Стратегията за отбранителна аквизиция. Затова инвестиционните проекти разработваме така, че да отразяват не само закупуването на системите въоръжение и бойна техника, но и тяхното използване и поддръжка. При взимането на каквото и да е ресурсно решение, водещ принцип е да разполагаме с остойностени опции.

Дами и господа,

През следващите години отбранителната политика ще продължи да бъде ориентирана към по нататъшното развитие на националната отбранителна система като надежден и предвидим съюзник в НАТО и в ЕС.

В рамките на НАТО и Европейския съюз ние подкрепяме и ще участваме активно както в изграждането на общи системи за отбрана, като противоракетната отбрана на НАТО в Европа, в системата за стратегическо развърщане, в системата за единно наземно наблюдение, в системата за единна защита от кибератаки. Ще използваме възможностите за многонационални решения при придобиването на въоръжение и техника, поддръжката, ремонта и подготовката на личния състав. Ще се стремим да се възползваме от

концепцията за интелигентната отбрана на НАТО („smart defense”), както и инициативата за обединяване на способности и споделяне на разходите („pooling and sharing”) на ЕС. Това накратко означава с общи усилия да постигнем повече способности с по-малко ресурси. Добър пример за подобно сътрудничество е сключеното през миналата година споразумение с Гърция по Air Policing. Подготвят се подобни споразумения с Румъния и Турция. Възможни бъдещи решения има за съвместни тренировки на екипажите и съвместно обслужване на дежурните изстребители, разширяване обмена на информация в сферата на морската сигурност, съвместни учения и тренировки, оптимизиране на логистичното осигуряване при общо участие в операции и др.

Международното сътрудничество има ключова роля и при подготовката и участието в операции. Развиваме сътрудничество със съюзниците от НАТО и ЕС с което целим постигане на оперативна съвместимост, както и подобряване на бойните способности и икономия на ресурси. Чрез международното сътрудничество градим доверие със съседни и партньори. Многобройни са примерите за резултатите от това сътрудничество. Само преди дни на полигон „Шабла” успешно проведехме съвместно учение с участието на Република Сърбия. От изключително значение за развитието на способностите и за участието ни в мисии и операции е стратегическото сътрудничество със САЩ. С американска помощ ние реализираме редица приоритети, включително и изграждането на батальонна бойна група, чиято подготовка и сертифициране е планирано до края 2012 г. Постигане на пълна оперативна готовност на батальонната бойна група за еднакво ефективно изпълнение на трите мисии на въоръжените сили е своеобразен тест за капацитета ни да градим боеспособна армия.

От съществено значение за реализиране на националните интереси е участието в операции и мисии. Понастоящем българските военни контингенти и военнослужещи успешно изпълняват задачите си в операциите в Афганистан, в Косово, в Босна и Херцеговина, в Ирак, в мисията на ЕС за наблюдение в

Грузия, и операциите противодействие на пиратството в крайбрежните води на Сомалия.

Ние завършваме разработката на стратегия за участието ни в операцията ISAF в Афганистан. До края на тази година ще запазим участието си такова, каквото е сега. Тя ще включва както евентуални промени в характера на участието ни там, така и поетапно изтегляне на контингентите ни в хода на предаване на отговорността за сигурността на страната на афганистанските сили и в зависимост от постигнатия напредък. Предстои тази стратегия да бъде съгласувана със съюзниците ни от НАТО и партньорите, след което през октомври-ноември да бъде представена на МС и НС за одобрение. Отчитаме като грешка липсата на такива стратегии досега за всяка една операция, в която участват българските ВС. Подобна стратегия следва да се представя на обществото още преди да бъде изпратен български контингент, в която и да било операция зад граница. Това ще бъде следвано от нас като политическо ръководство.

Всестранното осигуряване на участието ни в операциите на НАТО и на ЕС продължава да бъде наша важна задача. Вече въвеждаме на практика принципа на мисия да отиват щатни подразделения, а не както досега сборни формирования. Изпращането се извършва по перспективен план, с който е съобразен и учебният план за подготовката. Променихме и принципа за установяване годността на военнослужещите за участие в операции и мисии от медицинска гледна точка. Вече годен за военна служба означава и годен за операции.

Тези подходи изискват повишаване ролята на командира в операцията. Той трябва да има и поглед върху военностратегическата среда, рисковете и заплахите. Той следва да е обучен, да познава ситуацията, да владее английски език, да води и защитава хората си. Всичко това ще му позволи да изпълнява успешно задачите си, в контекста на все по-голямото делегиране на отговорности на тактическите нива.

Съгласно Плана за развитие на ВС, до края на тази и през следващата година предстои сериозна работа по планираните дейности на тактическо ниво, фокусирани единствено и само към способностите – към освобождаване от тези с отпаднала необходимост, съхраняване и развитие на съществуващите необходими и създаване на условия за постепенно еволюционно изграждане на нови.

Нашето категорично намерение е да пренасочим освободените при трансформацията финансови ресурси към обучението, бойната подготовка, поддръжката на въоръжението и техниката и не на последно място – към подобряване на инфраструктурата на войсковите райони, както и за стимулиране на личния състав.

Хората са най-ценният ресурс на отбраната и ключов компонент на способностите. Фокусирането върху целите във финансово отношение – стабилизиране на бюджета, намаляване на наследените прекомерни задължения към чужди и наши фирми, рефлектира до известна степен в задържане развитието на социалните придобивки.

Напълно осъзнаваме значението, което имат добрите битови условия за работа, обучение, спорт и тренировки, както и ползотворния отдых и възстановяване като мотивационен фактор за мъжете и жените в униформа. В тази насока подобриме механизмите за компенсиране за тежки условия на труд, отдалечение, специални задачи. Обмисляме система за стимулиране, която да поощрява постиженията.

Дами и господа,

Като институция и лидер на нашата военно-образователна система, във ВА „Г.С. Раковски” се концентрират и преплитат както традициите на българското военно дело, така и новите, модерни научни методи и практики. Тя може да бъде пример за трансформация и адаптиране към новите реалности.

Авторитетът на Академията продължава да нараства и днес тя привлича все по-широк кръг кандидати да придобият знания, умения и опит по военни и граждански специалности. Извоюваният авторитет обаче е и предизвикателство

– той следва да бъде непрекъснато поддържан и повишаван. Ето защо Прегледът на структурата на ВС вече има своя трансформационен ефект и върху българското военно образование. Днес, повече от всякога, е необходимо то да отговаря на нарастващите изисквания към подготовката на кадри за модерна армия на страна-член на НАТО и ЕС.

Пример за това е новоизградения Център за обучение при извънредни ситуации. Той обединява усилията по обучението на служители от различни ведомства и организации в държавата, имащи отношение към действията при кризи и извънредни ситуации. Амбициите ни не се изчерпват с това. На досегашния ни опит, използвайки в максимална степен възможностите на военно-учебните заведения, на НВУК „Чаралица” и възможностите, които предлагат други ведомства, подготвяме концепция за изграждането на Център по компетенции на НАТО по „Управление на кризи и оказване на помощ при бедствия”. Той ще предлага експертиза и опит в полза на Алианса. В същото време, ще има безспорен трансформационен ефект по отношение на военно-образователната система, ще осигурява участие на ВА в разработването и прилагането на най-модерните тенденции във военната теория и практика.

През учебната 2012-2013 г. офицерските кандидати, сержантите (старшините) и войниците (матросите) вече ще имат право да кандидатстват и да се обучават в редовна форма на обучение във висшите военни училища. Те ще могат да придобиват образователно-квалификационна степен от професионално направление "Военно дело" (3 г.) или квалификация по военно дело (до 1,5 г., за вече завършилите висше образование). При това те няма да се освобождават от длъжност. По този начин се дава възможност на командирите да осигурят кариерното развитие на военнослужещи с доказани лидерски качества и опит от операции. Освен това, предстои през септември професията „офицер” да бъде разгледана в Комисия към Министерството на образованието, младежта и науката, с цел включването ѝ в Списъка на регулираните професии. По отношение на преподавателския състав, от 2012 г. ВА „Г. С. Раковски” и висшите военни училища ще се реорганизируют по нови длъжностни разписания.

Новите акценти в развитието на системата за придобиване на военно образование и повишаване на квалификацията ще бъдат насочени към: (1) Осигуряване на по-тясна връзка на военното образование със съвременните реалности и практики в сферата на сигурността и отбраната; (2) Утвърждаване на лидерския модел на възпитание; (3) Предлагане на образователни услуги на английски и френски език, като от учебната 2012-2013 г. отделни модули от специалността „Стратегическо ръководство на отбраната и въоръжените сили“, „Стратегическия курс“ и курса „Мениджмънт на отбраната“ ще се водят на английски език; (4) Поставяне на военното образование в конкурентна среда, както по отношение на гражданското образование у нас, така и в международен план чрез участие в националния и международния научен обмен, разкриване на нови перспективни и атрактивни специалности.

Дами и господа,

Пред вас стои нелеката задача да работите в една трудно предсказуема и изпълнена с нови предизвикателства среда за сигурност. Развивайте се като професионалисти, които търсят и намират нови ефективни решения на възникващите проблеми. Използвайте в най-пълна степен възможностите, които се откриват пред вас. Вие сте бъдещето на българските ВС. Бъдете лидери, гответе се да мислите критично, да анализирате, откривате, променяте, ръководите и в крайна сметка – да правите мисията възможна!

Пожелавам здраве, сили и упоритост за достойно посрещане на вековния юбилей на Военна академия!

На добър час!